Bakı Dövlət Universiteti Hüquq fakültəsi Tələbə Elmi Cəmiyyəti

Məhkəmə Müsabiqə Cəmiyyəti

Topçubaşov Məhkəmə Müsabiqəsi üzrə Yazılı Bələdçisi

Bu Bələdçinin əsas məqsədi Topçubaşov Məhkəmə Müsabiqəsi iştirakçılarının müsabiqənin Seçim raundunun yazılı mərhələsində yazılıların hazırlanması ilə bağlı bəzi məqamları izah etməkdir. Bələdçiyə həm əvvəlki illərin uğurlu yazılılarından nümunələr daxil edilmiş, həm də cari ilin Müsabiqə İşini daha yaxşı anlamaq üçün bir sıra izahlar verilmişdir.

MÜNDƏRİCAT

I. Faktlardan və hüquqdan istifadə 2
II. Yazılının hissələri 3
A. Üz səhifəsi 3
B. Mündəricat 4
C. İstifadə olunmuş mənbələr 5
D. Giriş 6
E. İşdə istifadə edilən faktlar 6
F. Hüquqi arqumentlər 7
G. Arqumentlərin xülasəsi 8
H. Məhkəməyə müraciət 8

I. Faktlardan və hüquqdan istifadə

1. Müsabiqə İşindəki faktlardan hüququn həmin faktlara tətbiqi ilə yararlanmağa çalışın. Faktlardan yararlanmaq heç bir halda onların təhrif olunması kimi başa düşülməməlidir. Müsabiqə İşinin (bundan sonra "İş") faktları qətidir və komandalar bunları dəyişilməz olaraq qəbul etməlidir. Bu həmçinin prosessual baxımdan məsələnin yalnız hüquqi əsaslandırma ilə aparılması deməkdir.

2. İşdə əsaslandırma zamanı həm Ərizəçi, həm də Cavabverən tərəfindən istifadə edilə biləcək faktlar mövcuddur. Bu fakta qarşı istifadə ediləcək başqa bir faktı elə həmin faktın yanında axtarmağınız mütləq deyildir. Belə ki, həmin fakt İşin daxilində başqa bir yerdə də tapıla bilər. Bu səbəbdən komandalar hər bir cümləyə bu prizmadan baxmalıdırlar. Məsələn, aşağıdakı nümunədə bir İşdən olan iki fərqli faktın təqdimi ilə tanış ola bilərsiniz:

> 22 aprel 2020-ci il tarixində Dövlət Vergi Xidməti vergi nəzarəti tədbirlərinin süni intellektlə həyata keçirilməsinə imkan verən "Al-G" proqram təminatının istifadəsinə başladığını bəyan etmişdir. Proqram vergi qanunvericiliyini "təbii dil emalı" yolu ilə analiz edib faktlar üzərində tətbiq edərək hesabatlar hazırlayır.
>
> 5 iyun 2020-ci il tarixində Şirkətin elektron vergi sistemindəki kabinetində Şirkətin əmtəəsiz əməliyyatlara görə riskli vergi ödəyicisi kimi qeydə alındığı barədə bildiriş yerləşdirilmişdir. Bundan sonra Şirkət Xidmətin qərarının mübahisələndirilməsi barədə qərar vermişdir. Məsələ barədə Şikayət məktubu alan Xidmət qərarın ləğvi üçün əsas görmədiyini bildirmiş və bundan sonra Şirkət məhkəməyə müraciət etmişdir.

II. Yazılının hissələri

Yazılının aşağıda verilmiş hər bir hissəsi yeni səhifədən başlamalıdır.

A. Üz səhifəsi

1. Üz səhifəsi Qaydalara müvafiq olaraq yazılıya daxil edilməli olan hissələrdəndir. Komandalar tərəflərin təyinatı ilə birgə adlarını, həmçinin bu səhifənin aşağısında komanda nömrələri ilə yanaşı, yazılının Ərizəçi və ya Cavabverən mövqeyindən yazıldığını göstərməyi unutmamalıdırlar. Məsələn, aşağıdakı nümunənin üz səhifəsindəki bu işarə 10Ə-dir:

Konstitusiya Məhkəməsi

"Günerji" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti
Ərizəçi

Azərbaycan Respublikası Dövlət Vergi Xidməti
Cavabverən

10Ə
(komanda nömrəsi və ərizəçi və ya cavabverən olmasını göstərən baş hərf)

GG.AA.İiii
(tarix)

2. Komandalar tərəflərin adlarını İşə nəzər salmaqla müəyyən edirlər. Tarix hissəsində isə yazılıların Müsabiqə koordinatorlarına göndərildiyi tarix qeyd edilir.

B. Mündəricat

1. Mündəricatın yazılıya daha rahat şəkildə daxil edilməsi və lazım olduğu təqdirdə avtomatik yenilənməsi üçün Microsoft Word və ya başqa mətn proqramının üslub və başlıq (*heading)* funksiyalarından istifadə etmək tövsiyə olunur:

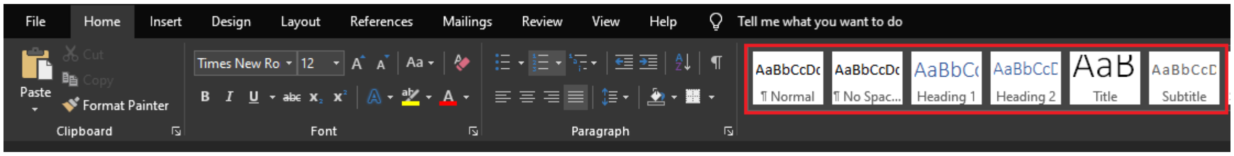

2. Belə ki, proqram başlıq kimi işarələnmiş mətnləri mündəricat formasında indeksləyə bilir. Microsoft Word proqramında bunun üçün aşağıdakı hissədən istifadə etmək lazımdır:

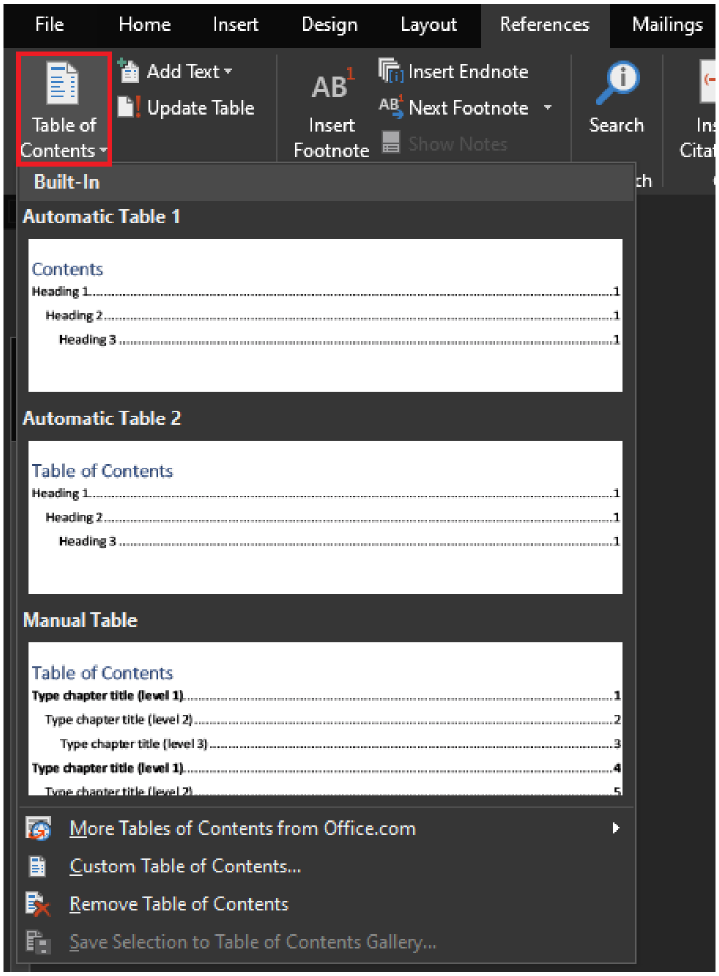

3. Nümunə mündəricat bölməsi aşağıdakı kimidir:

MÜNDƏRİCAT

İstifadə olunmuş mənbələr 5

Giriş 6

İşdə istifadə edilən faktlar 6

Hüquqi arqumentlər 7

I. Mülki Məcəllədəki "yalan əqd" anlayışı Vergi Məcəlləsindəki "əmtəəsiz əməliyyat" anlayışı ilə zidd deyil 8

Arqumentlərin xülasəsi 8

Məhkəməyə müraciət 9

4. Mündəricatı yazılını tamamladıqdan sonra yeniləmək lazımdır. Bunun üçün *Word*-də alətlər panelindəki *References* bölməsindən *Update table* seçimini kilikləmək lazımdır. Aşağıdakı şəklə diqqət yetirin:

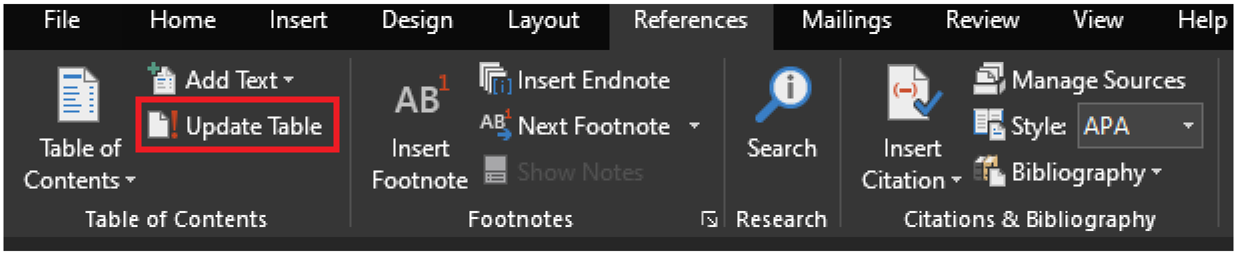

C. İstifadə olunmuş mənbələr

1. Burada yazılı yazarkən istifadə etdiyiniz qanunvericilik, məhkəmə işlərini, doktrinal mənbələri və istifadə etdiyiniz digər etibarlı mənbələri qeyd edirsiniz. Mənbələrin adları tam və anlaşıqlı olmalıdır. Mənbələrin etibarlılığı barədə məlumat üçün Bakı Dövlət Universiteti Tələbə Hüquq Jurnalının Jurnal Siyasətindəki qaydalara baxmağınız tövsiyə olunur: http://lr.bsulawss.org/submission/policy

2. Nümunə üçün aşağıdakı mətnə baxa bilərsiniz:

Qanunlar və Konvensiyalar

1. Azərbaycan Respublikasının Vergi Məcəlləsi (15.1.1;15.1.4;15.1.5) (2000)
2. "Normativ hüquqi aktlar haqqında" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Qanunu mad. 8.0.3 (2010)
3. ...

Məhkəmə qərarları

1. "Azərbaycan Respublikası Vergi Məcəlləsinin 78.3, 85.4, 90.3 və 93.1.1-ci maddələrinin şərh edilməsinə dair" Azərbaycan Respublikasının Konstitusiya Məhkəməsinin Plenumunun Qərarı (12.01.2011)
2. "Centro Europa 7 S.R.L və Dı Stefani İtaliyaya qarşı" iş üzrə İnsan Hüquqları üzrə Avropa Məhkəməsinin Qərarı (07.06.2012)
3. ...

D. Giriş

1. Bu hissə yazılıda təqdim olunacaq məsələlər üçün giriş xarakteri daşıyır.
2. Nümunə üçün aşağıdakı mətnə baxa bilərsiniz:

Ərizəçi "Günerji" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyəti (bundan sonra "Şirkət") 22 aprel 2020-ci il tarixində cavabverən Dövlət Vergi Xidməti (bundan sonra Xidmət) tərəfindən aparılan nəzarət tədbirinin nəticələrinin qanunsuz olduğu qənaətindədir. Belə ki, Vergi Xidmətinin mövqeyinə görə ərizəçi alqı-satqı əməliyyatlarını pərdələmək üçün maliyyə lizinqi adı altında satışlar həyata keçirmişdir və Vergilər Məcəlləsində nəzərdə tutulan əmtəəsiz əməliyyat aparmışdır. Məhz bu səbəbdən də cavabverən tərəfindən şirkət riskli vergi ödəyicisi kimi qeydə alınmış və bu barədə hesabata məlumat daxil edilmişdir. Ərizəçi Xidmət tərəfindən onlara qarşı əsassız qərarın qəbul edildiyini və bunun cəlb edə biləcəkləri milyonlarla sərmayənin itirilməsinə yol açdığını iddia edir.

E. İşdə istifadə edilən faktlar

1. Bu hissədə yazılınızda istifadə edəcəyiniz, yəni hüququ tətbiq edəcəyiniz faktlar, yaxud sizin baxış bucağınızdan İş yazılır.

2. Nümunə üçün aşağıdakı mətnə baxa bilərsiniz:

> 1. Fizika üzrə fəlsəfə doktoru Şəms Muxtar günəş panellərinin effektiv işləməsini təmin edən ixtirasını maliyyələşdirmək üçün 100.000 manat ianə toplamış, eyni zamanda o, "Günenerji" Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətini təsis etmişdir. Topçubaşov rayonunda qurulan panel istehsal sexi 22 oktyabr 2019-cu ildə fəaliyyətə başlamış və istehsal məqsədilə kredit götürülmüşdür.
> 2. Panellərin sexdə hazırlanan kimi sifarişçilərə göndərilməsini təmin etmək məqsədilə Şirkətin veb-saytında yaradılmış xüsusi bölmədə verilən məlumatlara əsasən, sifariş üçün veb-sayt üzərindən şirkətlə sifarişçilər arasında Lizinq və Texniki Xidmət Müqaviləsi (bundan sonra "Müqavilə") bağlanılır...

F. Hüquqi arqumentlər

1. Bu hissə yazılının ən əsas hissəsidir. Burada İşdə qoyulmuş məsələlər, yəni xülasədə qeyd olunan başlıqlar üzrə əsaslandırmalar aparılır.
2. Əsaslandırmalar üçün hüquqi əsaslandırma metodu kimi IRAC (*I – Issue, R – Rule, A – Application, C – Conclusion)* metodundan istifadə oluna bilər. Bu metoddan istifadə zamanı qoyulan məsələ (*issue)* başlıq kimi çıxış edir. Daha sonra mətndə tətbiq olunacaq qaydalar *(rule)* sıralanır və ehtiyac olarsa, qaydaların izah və təfsiri təqdim olunur. Təqdim olunmuş qaydanın və onun izahı faktlara tətbiq (*application*) olunur. Yekunda, adətən, bir cümlə ilə əsaslandırmanın məntiqi nəticəsi *(conclusion)* təqdim edilir.
   Hər xülasə başlığında yalnız bir qaydanın tətbiq edilməsi mütləq deyildir. Bir başlıq və ya məsələ üzrə müxtəlif hüquq qaydaları sistemli şəkildə izah, təfsir və tətbiq edilə bilər. Daha rahat başa düşülməsi üçün bir məsələnin əsaslandırılması ayrı-ayrı paraqraflara da bölünə bilər.
3. Nümunə üçün aşağıdakı sadə əsaslandırma mətninə baxa bilərsiniz:

> **A. Dövlət Vergi Xidmətinin "əmtəəsiz əməliyyat" təsnifatı məhdudlaşdırıcı qaydaların geniş tətbiq olunmaması prinsipini və Konstitusiyanın 73.2-ci maddəsini pozur.**
>
> **1.** Xidmətin "əmtəəsiz əməliyyat" anlayışının qanunda təsbit olunmuş leqal anlayışını daha da genişləndirərək malların, işin, xidmətin dərhal təqdim edilməməsi kimi tətbiq etməsi mülki-hüquqi müqavilələrin mahiyyətinə zidd olmuşdur. Belə ki, ...
>
> **2.** Xidmət tərəfindən "əmtəəsiz əməliyyat" anlayışının yanlış tətbiqi nəticəsində Ərizəçi Şirkət bağlamaq niyyətində olmadığı alqı-satqı müqaviləsinə əsasən vergiyə cəlb edilmişdir. Maliyyə xidmətlərindən fərqli olaraq alqı-satqı əməliyyatları vergi qanunvericiliyinə əsasən əlavə dəyər vergisindən azad edilməmişdir. Bu isə Konstitusiyanın 73.2-ci maddəsinə ziddir. Həmin maddəyə görə....

Qeyd: Hüquqi arqumentlər başlığında qeyd olunanlar *Styles* hissəsindəki *Heading 2* kimi işarələnməlidir ki, Mündəricat indekslənərkən "Hüquqi arqumentlər" başlığının alt-başlıqları kimi mündəricatda çıxsın (bu o deməkdir ki, İşdə istifadə edilən faktlar, Arqumentlərin xülasəsi və digər əsas başlıqlar *Heading 1* kimi işarələnir):

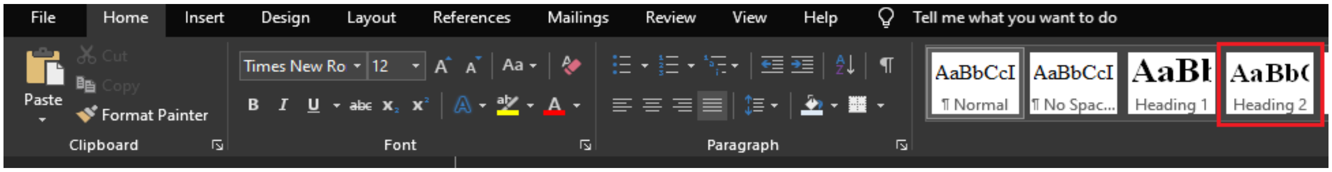

G. Arqumentlərin xülasəsi

1. Bu hissə yazılıda təqdim olunmuş arqumentlər üçün nəticə xarakteri daşıyır. Hüquqi arqumentlər hissəsində aydınlaşdırılmış və əsaslandırılması aparılmış arqumentlərin hər biri xülasədə qeyd olunur.
2. Nümunə üçün aşağıdakı mətnə baxa bilərsiniz:

> I. Mülki Məcəllədəki "yalan əqd" anlayışı Vergi Məcəlləsindəki "əmtəəsiz əməliyyat" anlayışı ilə ziddir.
>
> II. Dövlət Vergi Xidmətinin "əmtəəsiz əməliyyat" təsnifatı məhdudlaşdırıcı qaydaların geniş tətbiq olunmaması prinsipini və Konstitusiyanın 73.2-ci maddəsini pozmur.
>
> III. ...

H. Məhkəməyə müraciət

1. Bu hissədə məhkəmədən hansı məsələlər üzrə və hansı qaydada qərar qəbul etməsi üçün xahiş etdiyiniz göstərilir.
2. Nümunə üçün aşağıdakı mətnə baxa bilərsiniz:

> **Məhkəməyə müraciət**
>
> Yuxarıda qeyd olunan faktiki halları nəzərə alaraq və qeyd edilən hüquq normalarına əsaslanaraq Məhkəmədən
>
> **XAHİŞ EDİRİK:**
>
> 1. "Günenerji" MMC-nin Dövlət Vergi Xidmətinə qarşı lizinq müqavilələrinin "əmtəəsiz əməliyyat" kimi təsnif edilməməsi, Şirkətin riskli vergi ödəyiciləri siyahısından çıxarılması və müvafiq əldən çıxmış faydanın Xidmət tərəfindən kompensasiya edilməsi tələbinə dair mülki iş üzrə Azərbaycan Respublikası Ali Məhkəməsinin Mülki Kollegiyasının qərarının Azərbaycan Respublikası

Konstitusiyasının 60-cı maddəsinə, Azərbaycan Respublikası Mülki Prosessual Məcəlləsinin 417.1.1-ci maddəsinə uyğun olduğundan qüvvədə saxlanılsın.

2. İşə bu Qərarda göstərilən hüquqi mövqelərə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının mülki prosessual qanunvericiliyi ilə müəyyən edilmiş qaydada iddia təmin olunmamış saxlanılsın.